

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Arnoldi Corvini à Belderen J. U. D. Jus Canonicum, Per Aphorismos Strictim Explicatum

Corvinus van Beldern, Arnold

Amstelodami, 1663

Iudice.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10591

contestando, & alia à jure præscripta faciendo. De quibus infra latius.

Extraordinarium seu Summarium est, quando non in figura judicii, sed ex Judicis officio, per modum inquisitionis, vel denunciationis, vel aliàs de plano, ex æquitate, proceditur. c. super his. 16. & c. qualiter. 17. de accus. de quo infra tit. ult.

Est & judicium aliud *Civile*; cujus finis privatum commodum respicit; de quo hoc libro agemus: aliud *Criminale*; quod publicum interesse, publicamque vindictam respicit. *Dd. in rubr. hic.* Et de hoc lib. 4. tractabimus.

Constituunt judicium, *Judex, Actor, Reus. d. c. forus. verb. in omni. 10. de verb. signif.*

Pro quibus aliæ personæ accedere possunt, ad tres tamen illas pertinentes, ut, *Procurator, Advocatus, Testis, &c.* pro litigantibus; pro Iudice, *Vicarij, Consiliarii, Assessores, Notarii, Amanuenses, Apparitores, &c.*

De Iudice.

T I T. I I.

J*udex, est persona, quæ Iurisdictioni præest, ac populo, juxta legis præscriptum, locique consuetudinem, jus dicit. c. forus. 10. §. judex. de verbor. signif.*

Est vel *Ordinarius*, vel *Extraordinarius* sive *Delegatus*.

Ordinarius est, qui jure suo, vel superioris beneficio, jurisdictionem universaliter potest exercere; ut *Episcopus, Archiepiscopus, Legatus, & similes, jurisdictionem à Papa habentes. c. omnes. 1. dist. 22.*

Hic potest quocunque in diœcesis suæ loco non exempto, per se, aut per alium, pro tribunali sedere; causas ad forum Ecclesiasticum pertinentes audire; personas Ecclesiasticas, si earum merita exposcant, capi, & in carcerem detrudi, jubere; cæteraque ad officium ejus spectantia exercere. *c. cum Episcopus. 7. de offic. ordin. in 6.*

Archie-

Archiepiscopus, etsi in omnes provinciæ suæ Suffraganeos Iuris habeat dictionem; in eorum tamen subditos, paucis articulis exceptis, potestatem non habet. *c. pastoralis. 11. in princ. ubi Gloss. de offic. ordin.*

Sic & Patriarcha non potest de causis eorum cognoscere; qui Archiepiscopi sui vel Episcopi sub ditione sunt. Nisi appellatione ad eum legitimè interpositâ, aut consuetudinis alicujus aut privilegii jure. *c. duo simul. 9. eod.*

Extraordinarius Iudex est, qui non jure suo, vel superioris beneficio, sed velex partium consensu, ut *Arbiter*, de quo *infra*, vel ex superioris commissione, ut *Delegatus*, alicujus causæ judicialem cognitionem recipit. *c. sanè quia. 91. c. cum olim. 33. de offic. deleg.*

Delegare Iudicem possunt, & Ordinarii, & Papæ Delegati; Licet dati sint ex officio vel de partium consensu, vel cum clausula, *Quod si non omnes, &c. c. fin. eod.* Non Delegati Ordinariorum; nisi causarum universitas delegetur. *c. in literis. 29. eod.*

Qui delegantur, debent esse homines liberi, masculi, ætatis legitimæ, id est, vigintiannorum, *c. cum vigesimum. 41. eod.* ingenio & iudicio præditi, providi, periti, jurisdictioni Delegantis subditi, personæ Ecclesiasticæ; licet simplices sint Clerici, si ab Ordinariis delegentur: si à Papa, aut ejus Legato; debent aliqua in dignitate vel personatu esse constituti, aut saltem Ecclesiæ alicujus cathedralis esse Canonici. *c. statutum. 11. vers. sancimus. & ibi Gl. de rescript. in 6.*

Hinc est, quod principalis Episcopi Officialis, & Religiosus conventualem Prioratum obtinens, à Sede Apostolica & ejus Legato delegari possit, non Officialis foraneus, aut Religiosus monasterii sui Prior claustralis. *Clem. etsi. 2. de rescript.*

Delegari quidam impediuntur *Naturâ*, quidam *Lege*, quidam *Moribus*.

Naturâ; surdi, muti, *c. 1. §. tria sunt. 3. qu. 7. perpetuo*

tuò furiosi, *d. c. 1. vers. & qui perpetuò. minores vigin-
ti annis. d. c. 1. vers. & impubes. d. c. cum vigesim-
um. 41.*

*Lege; qui Senatu moti, d. c. 1. vers. Lege qui. infames.
c. licet ex. 47. de testibus. c. 2. infames. 3. qu. 7.*

Infames sunt, hæretici, fures, sacrilegi, capitalibus
criminibus irretiti, sepulcrorum violatores, & qui se
Episcopis opponunt, incestuosi, homicidæ, perjuri,
raptores, malefici, venefici, adulteri, anathematizati,
& omnes quos Ecclesiasticæ & civiles leges infames pro-
nunciant. *c. 17. infames. 6. qu. 1. c. 9. hi qui Episcopos. 3.
qu. 4.*

*Moribus impediuntur delegari; feminae, servi. Quia
receptum ne civilibus officiis fungantur. d. c. 1. vers. mo-
ribus. c. ad probandum. 24. de sentent. & re jud. c. 17.
mulierem. 33. qu. 5.*

Non tantum unus, sed & duo, tres, vel plures, ad ean-
dem causam Judices dari possunt: idque vel *simpliciter*,
vel *clausulâ aliquâ adjectâ*.

Si *simpliciter*, tum unus, vel aliqui ex ipsis, sine aliis,
vel sub delegatione eorum, in delegatæ causæ cogni-
tione, procedere, & sententiam ferre non possunt; si
fecerint, illa ipso jure erit nulla. *c. cum causa. 22. de
offic. deleg.*

Dixi, *sine aliorum subdelegatione*; Quia qui impediti,
loco suo alios subdelegare possunt; quos si Collegæ non
admiserint, processerintque, processus fiet irritus. *c.
quamvis. 6. & Abb. in c. coram. 34. eod.*

Si delegatio pluribus facta, cum Clausula, *Si non omnes
interesse potuerint, reliqui nihilominus exequantur*; vel
cum Clausula, *Si ambo interesse nequiverint, unus ex illis
cognoscat*; tum, si unus vel plures interesse non possint, vel
non velint, dummodo per nuncium aut literas de hoc con-
fiter; cæteri ad causæ cognitionem procedere possunt; nec
impediti delegati subdelegatum admittere tenentur. *c. cum
causa. 22. c. cum super. 23. c. prudentiam. 21. §. adjicimus. eod.*

Si

Si unus tamen negotium inchoaverit, alii se intromittere non possunt; Nisi is qui prævenit, postmodum justa aliqua causa fuerit negotium finire impeditus, aut dolosè detrectet procedere. *c. cum plures. 8. eod. in 6.*

Jurisdicção ab eo, vivo delegante, fundata, & aliis, eo, & mandatore mortuo, competit. *d. c. cum plures. 8.*

Fundatur hoc jure jurisdicção etiam solâ citatione. *c. gratum. 20. eod. c. 28. anteriorem. 2. qu. 6.*

Delegari possunt, & *principium*, & *medium*, & *finis causa. c. super questionum. 27. §. intentionis. eod.*

Principium; ut si citatio vel litis contestatio delegetur. *c. 28. pastoralis. eod. & d. c. super questionum. §. 1.*

Medium; ut si totius causæ examinatio, à tempore litis contestatæ, usque ad sententiam, committitur. *c. cum, te consulente. 19. & d. c. super questionum. 27. §. nos autem. & §. intentionis. eod.*

Finis; cum diffinitiva sententia, reservatâ executione, delegatur. *d. c. super questionum. §. verum.*

Debet delegatus mandati formam, si præscripta; *c. venerabilis. 37. eod. c. cum dilecta. 22. de rescript. si non; juris diligenter servare. c. ex parte tua. 13. & d. c. super questionum. de offic. deleg.*

Eo tamen ipso, cui aliqua causa committitur, & plena ei tributa censetur potestas, super omnibus quæ ad ipsam causam pertinent, & omnium sine quibus officium suum exercere non potest; licet delegationis literæ hoc non contineant: ut partes compellere & severitate Ecclesiasticâ contumaces coërcere possit; *c. praterea. 5. c. suspicionis. 39. eod. si nulla à jure in eos qui judicio ipsius parere contemnunt, pœna statuta; eam arbitrio suo pro delicti & causæ qualitate statuere, c. de causis. 4. in fin. eod. alio, quàm in mandato expressus, loco, mandatum executioni mandare, necessariâ aut probabili ratione hoc suadente. c. statuimus. 13. eod. in 6.*

Si Delegatus, qb absentiam suam, causam aliis delegaverit, Subdelegatus & eo mortuo (cum & tunc abesse censeatur) eam, si Delegato vivente jurisdictione uti cœperit, definire potest: ut & si ipsi vices demandatæ, donec Delegatus eas duxerit revocandas. *c. si delegatus. 7. eod. in 6.*

Potest enim Delegatus re adhuc integrâ, mandatum quo causam alii delegaverit, pro arbitrio revocare; *c. quamvis. 6. eod. in 6. &*, illo defuncto, causam resumere. *d. c. quamvis. 6.*

Delegatus Papæ potestatem habet non solum in partes, sed etiam in alios, qui Jurisdictionem suam impediunt; etiam si se sint multò superiores. *c. 1. & c. sanè quia. 11. eod.*

Potest etiam Subdelegatum, nisi malitiosè se exoneret, ad causam suscipiendam compellere: in coactione tamen dignitatis & personæ ratione habitâ. *c. pastoralis. 21. eod.*

Sententiam à se latam exsequitur; etiam usque ad annum: Delegatus Ordinarii, sententiam suam non exsequitur, sed ipse Ordinarius; licet sententiam sciat esse injustam. *d. c. pastoralis. §. quia verò. c. quarenti. 26. c. significasti. 7. eod.*

Sententia diffinitiva, ubi executioni mandata, expirat Delegati jurisdictione. *c. in literis. 9. eod.*

Sed & ea aliis modis finitur; ut *revocatione, morte, impedimento, temporis lapsu, contrario rescripto, refusalione.*

Revocatione; ut, cum Delegans, re integrâ, id est, antequam Delegatus jurisdictione mandatâ uti cœpit, mandatum revocat. *c. quamvis. 6. eod. in 6.*

Morte; ut si re integrâ, Delegans, aut Delegatus, aut is qui rescriptum impetravit, aut is contra quem impetratum, decedant. *c. significavit. de rescript. & ibi Gl. & Dd. c. caterum. de rescript. Gl in c. in literis. 9. c. licet. 30. de off. jud. deleg.*

Impe-

Impedimento; ut si Delegatus, impedimento aliquo, sive juris; ut, *quia infamis, c. sciscitatus. 13. de rescript. c. 1. 3. qu. 7. &c.* sive facti, ut, *quia infirmus*; Delegationis negotio interesse impediatur.

Temporis lapsu; ut, si dies, intra quem causa ex mandati forma debuerat terminari, sit lapsa, nec à partibus prorogata. *c. de causis. 4. in princ. de offic. deleg.*

Contrario rescripto; puta si in eo prioris expressa fiat mentio. *c. caterum. 3. de rescript. Gl. in d. c. in literis.*

Recusatione; cum iudex datus, (idem & hoc jure, in Ordinario, *c. 4. de foro comp. c. cum speciali. 61. in princ. de appellat.*) ab altero litigatorum, non ex sola suspicione, ut jure Civili; *l. apertissimi. 16. l. ult. C. de judic.* sed iusta suspitionis causa, removeri postulatur. *d. c. 4. c. inter monasterium. de sent. & re jud. d. c. cum speciali. vide infra de recusat. tit. 36.*

Iurisdictio Iudicis Delegati, si expirat in termino peremptorio, quem partibus adsignavit, post congruam peremptorii horam, contumacem non expectabit; si non expirat, potest expectare in diem alteram, & iterum citare. *c. consuluit. de offic. judic. deleg.*

De in jus vocando.

TIT. III.

DIximus in genere de judiciis, & ejus occasione de Iudice: restat, ut explicemus iudicii preparatoria, principium, media, finem.

Preparatoria iudicii futuri sunt, in jus vocatio, libelli oblatio, reconventio, seu mutua petitio.

Primò agendum de *in jus vocando*; seu *Citationibus*; quia eæ omnium iudiciorum instituendorum sunt fundamentum; utpote sine quibus omnia, quæ in negotio aut loco adversus absentes aguntur, viribus careant. Nam neque civilis, neque naturalis ratio quenkquam indefensum iudicari permittit. *Gloss. pen. can. Ecclesia Sancta Maria. 10.*